

Bijlage

(Veer)Krachtig Bestuur:

Stand van zaken en ontwikkelingen in de Brabantse gemeenten

Peildatum 17 mei 2016

Omwille van het overzicht komen de Brabantse gemeenten waar mogelijk gegroepeerd aan de orde. De samenwerkingsverbanden die wij in het kader van (Veer)Krachtig Bestuur in de praktijk zien ontstaan zijn als uitgangspunt genomen voor de manier van indelen.

1. Noordoost-Brabant

Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel (Meierijstad)

Deze drie gemeenten hebben eind 2013 eigen initiatief genomen tot een bestuurlijke fusie. Het fusieproces is snel en gedegen vorm gegeven. Resultaat hiervan is dat deze gemeenten per 1 januari 2017 fuseren tot de nieuwe gemeente Meierijstad. De ambitie is een duurzame gemeente met circa 80.000 inwoners, waarvan de bestuurskracht gelijke tred houdt met de sterke economische positie van deze gemeente in de regio, met name op het gebied van voedings- en agribusiness.

Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert, Boxmeer en Sint Anthonis (Land van Cuijk)

Deze gemeenten hebben een traject afgerond waarin de gezamenlijke inhoudelijke opgaven in beeld zijn gebracht. Op korte termijn nemen de vijf raden besluiten hoe deze opgaven in 12- projecten uit te voeren. De vijf gemeenten hebben een lastig proces achter de rug om tot een gezamenlijke verkenning van de bestuurlijke toekomst te komen vanwege de discussie over het wel of niet onderzoeken van de variant bestuurlijke fusie. Er ligt nu een voorstel bij de raden om voor het zomerreces een besluit te nemen voor een verkenning naar de voor het Land van Cuijk best passende vorm van verregaande samenwerking. We ondersteunen de voorstellen over de uitvoeringsorganisatie en de brede verkenning. Wij gaan graag in gesprek met de gemeenten over de inrichting van het verkenningproces.

Uden, Landerd, Oss en Bernheze

De gemeenteraden van Uden en Landerd hebben hun voorkeur uitgesproken voor de vorming van een Maashorstgemeente samen met de gemeente Bernheze. De gemeenteraad van Bernheze heeft echter uitgesproken zelfstandig te willen blijven. Gezien de gedegenheid en zorgvuldigheid van het doorlopen traject en de herleidbaarheid van de bestuurlijke voorkeur hebben wij zeer recent aangegeven deze keuze te respecteren. Voor wat betreft de gemeente Landerd gaan wij ervan uit dat de voorgenomen herindeling plaats vindt op de

wijze die recht doet aan de oriëntatie van de inwoners van de afzonderlijke kernen en dat de gemeenten Uden en Oss hierbij op een constructieve manier betrokken worden.

Boekel

De gemeente Boekel heeft een aantal jaren geleden een interactief proces doorlopen met inwoners, bedrijfsleven, instellingen, onderwijs en verenigingen. Naar aanleiding van ons verzoek zal een geactualiseerde versie van de strategische visie worden opgesteld. Het streven is om deze visie voor de zomer door de gemeenteraad vast te laten stellen. Op grond hiervan gaan we met de gemeente in gesprek.

Boxtel, Haaren, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel en Vught ('Vijf van de Meierij')

Deze vijf gemeenten hebben een gezamenlijke toekomstagenda opgesteld met de titel "*kansen voor de vijf van de Meierij*". Het sterke van deze agenda is dat helder is beschreven hoe stad en ommeland elkaar versterken. Daarbij hebben de vijf gemeenten een sterke focus aangebracht die aansluit bij de aanwezige krachten en potenties in het gebied en de te verwachten trends voor de toekomst. Wij blijven benadrukken dat bij deze mooie ambities ook een goede uitvoeringsagenda hoort. Hierin dient wat ons betreft de inhoudelijke meerwaarde ten opzichte van de bestaande situatie te worden aangegeven en daarnaast is het een uitdaging om op korte termijn een goede governancestructuur neer te zetten, die recht doet aan de potentie van het gebied.

Boxtel en Sint-Michielsgestel

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel ambtelijk gefuseerd. Wij onderschrijven de gronden waarop beide gemeenten tot dit besluit zijn genomen. Een belangrijke doelstelling is om de burgers en het bedrijfsleven beter van dienst te kunnen zijn: effectief en dicht bij de burger. Tegelijkertijd helpt de ambtelijke fusie om de ambtelijke kwetsbaarheid van beide organisaties te verminderen. Wij volgen met belangstelling het nieuwe bedrijfsvoeringsmodel van de "faciliterende gemeente" dat Boxtel en Sint-Michielsgestel momenteel samen nader uitwerken.

Haaren

De gemeente Haaren heeft op het gebied van bestuurlijke organisatie een roerige tijd achter de rug. Het oorspronkelijke voornemen om aan te sluiten bij de ambtelijke fusie van Boxtel en Sint-Michielsgestel werd mede onder druk van de bevolking verlaten. Vervolgens heeft een onderzoek naar de bestuurlijke toekomst van de gemeente plaats gevonden. Hieruit kwam naar voren dat de gemeente Haaren op termijn het beste gesplitst kan worden. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeenteraad op 18 april een besluit genomen over haar bestuurlijke toekomst. Wij verwachten dan ook dat de gemeente op korte termijn

haar visie en het bijbehorende raadsbesluit aan ons zal aanbieden. Op basis daarvan zullen wij het gesprek aangaan over het vervolgproces.

2. Zuid-Oost Brabant

Eindhoven, Helmond, Waalre, Veldhoven, Oirschot, Best, Son en Breugel, Nuenen c.a. en Geldrop-Mierlo (Stedelijk Gebied Eindhoven)

Op grond van een convenant is de doelstelling van deze gemeenten samen te werken op het terrein van wonen, werken en voorzieningen als ware het een gemeente. Afgelopen jaren is op deze terreinen inhoudelijk veel bereikt. Actueel is de zogenaamde 'doorontwikkeling van het Stedelijk Gebied' waarbij het doel is om het Stedelijk Gebied gefaseerd door te ontwikkelen tot een toekomstbestendige, slagkrachtige en effectieve samenwerking. Toekomstvisies zijn ontvangen van de gemeenten Veldhoven, Geldrop-Mierlo, Son en Breugel en Waalre. De gemeente Best is recent gestart met een visietraject. De gemene deler van de tot op heden ontvangen visies is dat het voorkeursscenario van de gemeenten bestaat uit 'zelfstandigheid in combinatie met samenwerking met een beperkt aantal gemeenten, alsook met de gemeenten in het stedelijk gebied. Van geval tot geval zal worden bezien wat de meest passende bestendige bestuurlijke inrichting is.

Nuenen c.a.

Naar aanleiding van een bestuurskrachtonderzoek dat de gemeente Nuenen c.a. heeft laten uitvoeren hebben wij een onderzoekscommissie ingesteld die voor de zomer een advies uit zal brengen over de bestuurlijke toekomst van Nuenen c.a. Gezien de verwevenheid van de gemeente Nuenen met de omgeving zal de commissie ook te rade gaan bij de buurgemeenten en de gemeentelijke partners in de Regio Stedelijk Gebied Eindhoven.

Oirschot, Bergeijk, Eersel, Reusel-de Mierden en Bladel (Kempengemeenten)

Op initiatief van de gezamenlijke raden van de Kempen is een initiatief gestart dat gericht is op versterking van het samenwerkingsproces van de vijf Kempengemeenten. Inmiddels is er een zogenaamde 'Kempencommissie' ingesteld, waarin de vijf raden zijn vertegenwoordigd. Er vindt nu gezamenlijke beleidsvoorbereiding door de colleges plaats, evenals een gezamenlijke voorbereiding van de besluiten door de raden op de vier gekozen beleidsvelden: verbonden partijen & samenwerkingsverbanden, afvalverwijdering, recreatie en toerisme, milieu, klimaatbeleid & duurzaamheid. Tevens wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van de gemeenschappelijke regeling Kempen Gemeenten. Wij zijn van opvatting dat deze weliswaar waardevolle initiatieven vooralsnog geen antwoord zullen vormen op ons verzoek om op basis van een inventarisatie van de grote maatschappelijke uitdagingen tot een effectieve en democratisch gelegitimeerde bestendige bestuurlijke inrichting te komen. Wij gaan hierover met de gemeenten in gesprek.

Helmond, Laarbeek, Gemert-Bakel, Someren, Asten en Deurne (Peelgemeenten)
Lange tijd leek de Peelsamenwerking ó.1 een belangrijk voertuig om een bestendige samenwerking tussen de Peelgemeenten op te bouwen en verder uit te bouwen. Werkenderwijs zou vorm en inhoud worden gegeven aan de gezamenlijke ambities waarbij prioriteit werd gegeven aan het sociale domein. Recent is gebleken dat wordt afgezien van een aparte dienst voor de uitvoering van de WMO. Hierdoor heeft de vanzelfsprekendheid van samenwerking van de zes gemeenten een deuk opgelopen. Hoewel er op een aantal inhoudelijke thema's (o.a. Werkbedrijf Atlant de Peel) constructief wordt samengewerkt missen wij een 'sense of urgency' bij de zes gemeenten om uitgaande van de majeure opgaven voor dit gebied (o.a. landbouw, werkgelegenheid) om gezamenlijk toe te werken naar een toekomstbestendige bestuurlijke inrichting. Wij gaan op korte termijn met de gemeenten in gesprek om tot afspraken te komen over een gezamenlijke aanpak.

Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard (A2-gemeenten)
Recent hebben de raden van de gemeente Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard besloten om de al vanaf 2012 geformaliseerde A2 samenwerking vanaf 2017 uit te breiden tot de gehele ondersteunende bedrijfsvoering. De drie gemeenten kiezen hiervoor ter versterking van de individuele bestuurskracht en van de identiteit van de afzonderlijke gemeenten. Gelet op de ontvangen toekomstvisies van Valkenswaard en Cranendonck achten wij het zinvol om op afzienbare tijd met alle A2 gemeenten gezamenlijk een gesprek te hebben om te bezien welke vervolgstappen wenselijk zijn ter versterking van de slagkracht van de afzonderlijke gemeenten op strategisch niveau.

3. Midden-Brabant

Dongen
Recent hebben wij de toekomstvisie van de gemeente Dongen ontvangen, getiteld "Toekomstvisie Gemeente Dongen 2025 Investeren in relaties: Voor Dongen doen we dingen samen". Men streeft naar een zelfstandige gemeente, waar het prettig wonen, werken en leven is. Na bestudering van het document zullen wij met deze gemeente in gesprek gaan.

Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk
Met de eind 2015 vastgestelde en aangeboden visie "Samen halen we het beste uit ons zelf" zetten deze drie gemeenten een eerste stap naar onderlinge samenwerking. De gemeenten hebben veel energie in het traject gestoken. Afgesproken is dat zij in een nadere reactie meer duidelijkheid zullen geven over onder meer de relatie met Tilburg en de regio Hart van Brabant en het beperkte aantal bestuursvormen dat in ogenschouw is genomen.

Heusden, Loon op Zand en Waalwijk (Langstraatgemeenten)

De gemeenten Heusden, Loon op Zand en Waalwijk maakten enkele jaren geleden een veelbelovende start met hun samenwerking "De Langstraat op een nieuwe leest geschoeid". Deze samenwerking lijkt een pas op de plaats te maken, wat wij betreuren. Heusden (in 2015) en Loon op Zand (recent) hebben vervolgens hun visie respectievelijk opvattingen over de bestuurlijke toekomst kenbaar gemaakt. Het is ons bekend dat Waalwijk een verdergaande samenwerking in de Langstraat ambieert, en dat zij ziet dat het draagvlak daarvoor bij Heusden en Loon op Zand ontbreekt. Daarom heeft zij besloten om de vraag naar de bestuurlijke toekomst mee te nemen in de herijking van haar strategische visie. De Langstraat zien wij in velerlei opzichten als een herkenbaar samenhangend gebied met veel kansen, maar we constateren dat het nadenken over de bestuurlijke toekomst tamelijk gefragmenteerd plaats vindt. Vanuit deze notie zullen wij het gesprek met de gemeenten aangaan.

Tilburg

In haar zienswijze op (Veer)krachtig Bestuur gaat de gemeente Tilburg in op de positie en rol die zij als centrumstad op drie verschillende niveaus (strategisch; uitvoeringsniveau; dienstverlening bedrijfsvoering) in de samenwerking met andere partners inneemt. Hiermee geeft de stad ons inziens verdere invulling aan haar constructieve regierol ten opzichte van de omliggende gemeenten. De strategische samenwerking krijgt vooral projectmatig, verdeeld over de diverse gemeenten, gestalte. Over Hart van Brabant zegt de gemeente dat men de regiogrenzen als meer fluïde is gaan beschouwen. Bij gemeenschappelijke thema's kijkt Hart van Brabant over de grenzen van de regio heen en zoekt ze de samenwerking met West- en Zuidoost Brabant op. Tilburg wil haar energie richten op versteviging van de al bestaande regionale samenwerking en realisatie van de gezamenlijke strategische meerjarenagenda. Verder respecteert Tilburg de subregionale bewegingen mits de belangen van het grotere geheel niet uit het oog verloren worden. Wij zijn overigens van mening dat versterking van subregio's versterkend kan werken voor de regio als geheel.

4. West-Brabant

Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen (ABG-gemeenten)

De ambtelijke fusie van de gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen is in een snel tempo tot stand gekomen en per 1 januari 2016 een feit. Het is goed om te zien dat hierbij recht wordt gedaan aan de unieke positie van de enclave-gemeente Baarle-Nassau. In onze brieven van juli 2013 en maart 2014 hebben wij al aangegeven dat wij de gronden waarop deze gemeenten hebben besloten ambtelijk te fuseren onderschrijven. Gelet op de inhoudelijke opgaven waar de gemeenten in dit gebied voor staan (met name de versteviging van de plattelandsontwikkeling), zijn wij benieuwd in welke mate de ambtelijke fusie de komende jaren zal leiden tot de gewenste versterking van de bestuurskracht.

Aalburg, Werkendam en Woudrichem (Land van Heusden en Altena)

Eind 2015 hebben de gemeenten uit het Land van Heusden en Altena besloten per 1 januari 2019 bestuurlijk te willen fuseren. Door een voortvarende aanpak is op 26 januari 2016 het plan van aanpak door de drie raden vastgesteld, waarmee de eerste formele stap is gezet. Volgens de huidige planning zal het herindelingsontwerp in oktober 2016 ter vaststelling aan de raden worden aangeboden. Als laatste gemeentelijk stap in het herindelingsproces zal het uiteindelijke herindelingsadvies in het eerste kwartaal van 2017 worden vastgesteld. Op die manier wordt het mogelijk de bestuurlijke fusie per 1 januari 2019 daadwerkelijk te effectueren.

Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert (D6-gemeenten)

De netwerksamenwerking binnen D6-verband is op organische wijze tot stand gekomen. De partners ambiëren een vernieuwende netwerkaanpak met een lichte structuur. De D6-samenwerking is opgezet om naast de decentralisaties in het sociale domein vooral een aantal operationele vraagstukken gezamenlijk op te pakken. Twee van de D6-gemeenten zijn daarnaast tevens actief in de ruimtelijk-economische BOEL-M-samenwerking (Breda, Oosterhout, Etten-Leur en Moerdijk). Onduidelijk is vooralsnog op welke wijze de meer strategisch/beleidsinhoudelijke samenwerking binnen de D6-gemeenten wordt vormgegeven: met name de onderwerpen die van de ene kant het schaalniveau van de afzonderlijke gemeenten overstijgen en van de andere kant ook niet passend worden geacht voor de Regio West-Brabant (bestaande uit 18 Brabantse gemeenten en de gemeente Tholen). We denken hierbij bijvoorbeeld aan de aantrekkingskracht van de subregio, de aanpak van de sociaal-economische problematiek, en de verhouding tot de nabijgelegen (middel)grote gemeente(n). We gaan hierover op korte termijn met de gemeenten in gesprek.

Oosterhout, Drimmelen en Geertruidenberg (Amerstreekgemeenten)

Deze gemeenten werken op een aantal bedrijfsvoeringsvraagstukken onderling samen, maar doen dat daarnaast ook met bijvoorbeeld de centrumstad Breda. De gemeente Oosterhout participeert tevens in een samenwerkingsverband tussen Breda, Etten-Leur en Moerdijk. Een eerste screening van de ontvangen toekomstvisies levert voor de gemeenten Oosterhout en Drimmelen het beeld op dat men vooral de bestaande praktijk rondom intergemeentelijke samenwerking in beeld heeft gebracht, inclusief de hiervoor geldende motieven. De gemeente Geertruidenberg heeft een proces doorlopen waarbij nadrukkelijk de maatschappelijke partners zijn betrokken. Het is goed om te zien dat dit proces een beweging in gang heeft gezet waar blijvend energie uit wordt verkregen. In die zin zien wij het in Geertruidenberg doorlopen proces als een voorbeeld voor andere gemeenten. Wel is onduidelijk in hoeverre men alle bestuurlijke toekomstscenario's heeft onderzocht. Wij zijn hierover momenteel met de drie gemeenten in gesprek.

Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht (Brabantse Wal-gemeenten)
Recent hebben de Brabantse Wal-gemeenten hun afzonderlijke toekomstvisies vastgesteld. Dit als beginpunt om gezamenlijk een toekomstvisie op te stellen. De open houding naar elkaar toe verdient ondersteuning en het recente besluit tot samenvoeging van een aantal ambtelijke diensten zal zeker bijdragen aan versterking van de bestuurskracht. Wij gaan ervanuit dat het op korte termijn voorziene gezamenlijke traject over de bestuurlijke toekomst alle oplossingsrichtingen omvat.

Breda

De gemeenteraad van Breda heeft een toekomstvisie in de vorm van een 'position paper' vastgesteld. Het paper nodigt de medeoverheden uit verbinding te leggen en past ons inziens in de constructieve regierol waar de stad ten opzichte van de omliggende gemeenten invulling aan geeft. Breda wordt door de gemeenten uit de regio gezien als internationale schakel- en centrumstad. De (sub)regionale samenwerking tussen Breda, Oosterhout, Etten-Leur en Moerdijk (BOEL-M) is een voorbeeld van een inhoudelijk gedreven samenwerking. Wij gaan graag in op het verzoek samen na te denken over innovatieve vormen van bestuur om de vraagstukken op het niveau van het daily-urban-system het hoofd te bieden. Wij vinden het belangrijk om hierbij ook de nabijgelegen gemeenten te betrekken.

